

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/39/2014
Identifikačné číslo spisu:	1312211435
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1312211435.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky C. F. bývajúcej v I., zastúpenej B & S Legal s.r.o., so sídlom v Bratislave, Grösslingova č. 5, IČO: 35 929 049, za ktorú koná Mgr. Peter Bartošík, konateľ proti odporkyni Slovenskej sporiteľni, a.s. so sídlom v Bratislave, Tomášikova 48, zastúpenej JUDr. Romanom Kvasnicom, advokátom v Piešťanoch, Sad A. Kmeťa 24, o zaplatenie sumy 6 335,55 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava III, pod sp.zn. 12 C 228/2012, na dovolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. októbra 2013, sp.zn. 2 Co 285/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 23. októbra 2013, sp.zn. 2 Co 285/2013 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 15. marca 2013, č.k. 12 C 228/2012-67, uložil odporkyni povinnosť zaplatiť navrhovateľke istinu v sume 6 335,55 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. mája 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. júna 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. júla 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. augusta 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. septembra 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. októbra 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. novembra 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. decembra 2010 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. januára 2011 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. februára 2011 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. marca 2011 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 16. apríla 2011 do zaplatenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,25 %

ročne od 16. mája 2011 do zaplattenia z časti istiny vo výške 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 16. júna 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 16. júla 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 16. augusta 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 16. septembra 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 16. októbra 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 16. novembra 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. decembra 2011 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. januára 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. februára 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. marca 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. apríla 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne odo dňa 16. mája 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 16. júna 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €, s úrokom z omeškania vo výške 8,75 % ročne od 16. júla 2012 do zaplattenia z časti istiny v sume 234,65 €; nahradiť jej trovy konania v sume 380 € titulom súdneho poplatku a trovy právneho zastúpenia v sume 1 096,53 €, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Z vykonaného dokazovania zistil, že účastníci konania uzavreli 11. augusta 1994 zmluvu o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu Slovenskej sporiteľne, a.s., na základe ktorej sa navrhovateľke založilo právo na vyplácanie starobného, resp. plného invalidného dôchodku odporcom v sume 234,65 € (7 069 Sk), počnúc mesiacom nasledujúcim po mesiaci, v ktorom začala poberať dôchodok; vyplácanie plnenia sa skončí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil, v predmetnej zmluve nebola dohodnutá možnosť výpovede. Odporkyňa vypovedala zmluvu podaním z 26. októbra 2009 využívajúc zákonné právo podľa ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka, pričom za deň skončenia zmluvného vzťahu podľa trojmesačnej výpovednej doby považovala 31. marec 2010. Plnenie odporkyňa navrhovateľke neposkytovala za čas od mája 2010 do júla 2012. Konštatoval, že zmluvou podľa § 842 Občianskeho zákonníka, ktorá musí mať písomnú formu, sa niekto zaväzuje, že inému doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania bude vyplácať dôchodok. Jej účelom je niekoho zabezpečiť či už doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania. Dobu trvania možno viazať na konkrétnu dátumom neurčiteľnú objektívne zistiteľnú skutočnosť, z ktorej je možné bez pochyb zistiť, kedy sa právny úkon skončí, pričom v dobe uzatvorenia zmluvy nemusia mať jej účastníci istotu, kedy takáto dohodnutá doba uplynie; je ale isté, že táto skutočnosť určite nastane. Uviedol, že predmetnou zmluvou o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu Slovenskej sporiteľne, a.s., sa v prospech navrhovateľky založilo právo na vyplácanie dôchodku doživotne, t.j. na dobu určitú neurčitého trvania. Ide o presne určený okamih začiatku vyplácania dôchodku a okamih ukončenia právneho vzťahu, a to smrťou navrhovateľky, pričom táto skutočnosť nie je závislá od ľudskej vôle. Konštatoval, že už charakter predmetného právneho vzťahu svedčí o tom, že takýto typ zmluvy nie je možné dohodnúť na čas neurčitý, ale na čas určitý, a to buď doživotne, teda do okamihu smrti oprávneného alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania špecifikovanú určitým časovým úsekom - lehotou, ktorá má svoj začiatok a koniec. Konštatoval, že je nepochybné, že pri predmetnej zmluve je jasne daný jej začiatok, a to počnúc mesiacom nasledujúcim po mesiaci, v ktorom začala navrhovateľka poberať starobný alebo plný invalidný dôchodok a tiež je jasne špecifikovaný jej koniec, a tou je smrť navrhovateľky, ide teda o určitú dobu s presne určeným začiatkom a koncom, len jej trvanie je neurčité. Keďže zmluva o dôchodku nebola uzavretá na dobu neurčitú, nebolo právom odporkyňou vypovedať ju podľa § 582 Občianskeho zákonníka. Mal za to, že výpoveď daná odporkyňou je potom v rozpore so zákonom a takýto právny úkon je v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatný; otázku platnosti právneho úkonu výpovede zo zmluvy o dôchodku posudzoval ako prejudiciálnu otázku. Tvrdenie odporkyne o tom, že záväzok voči navrhovateľke zanikol z dôvodu nemožnosti plnenia (§ 575 a nasl. Občianskeho zákonníka) považoval za nedôvodné, keď odporkyňou citované ustanovenie § 27 ods. 8 zákona o bankách sa netýka vzťahov upravených zmluvou, t.j. interných vecí banky a zamestnanca, ale tento zákon upravuje vzťahy banky navonok, t.j. uzatváranie zmlúv s klientmi, či inými bankami vzhľadom k predmetu činnosti banky. Tento záver priamo vyplýva z existencie interných predpisov banky týkajúcich sa úpravy zmluvy o dôchodku, ktorými si banka upravila spôsob poskytovania výhod svojim zamestnancom s poukázaním na výrazný humánny spôsob sociálnej a

ekonomickej stabilizácie svojich zamestnancov. Okrem istiny navrhovateľke priznal aj uplatnený úrok z omeškania od 16. mája 2010 do zaplatenia, kedy nastala splatnosť 1. splátky po uplynutí výpovednej lehoty; následne vždy odo dňa nasledujúceho po splatnosti každej jednotlivej mesačnej splátky. Rozsudok ďalej odôvodnil ustanovením § 1, § 27 ods. 8, § 116, § 119 ods. 3 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách, § 34, § 39, § 3 ods. 1, § 843, § 582, § 40 ods. 1, 3, § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 3 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z.z. a základnej úrokovej sadzby ECB, príslušnej pre vo výroku špecifikované obdobie ročne do zaplatenia. O náhrade trov konania rozhodoval podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 23. októbra 2013, sp.zn. 2 Co 285/2013 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, odporkyni uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania v sume 274,29 € pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia na účet právneho zástupcu navrhovateľky spoločnosť B & S Legal s.r.o., Bratislava, Grösslingova č. 5, IČO: 35 929 049, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Dovoľanie nepripustil. Stotožnil sa s dôvodmi napadnutého rozsudku ako správnymi s konštatovaním, že rozsudok odvolacieho súdu už ďalšie dôvody neobsahuje (§ 219 ods. 1, 2, § 206 ods. 2 veta druhá O.s.p.). Poukázal na to, že sporným v konaní zostalo to, či zmluva o dôchodku bola uzavretá na dobu určitú alebo neurčitú a v tejto súvislosti aj skutočnosť, či odporkyňa podaním z 26. októbra 2009 dala platnú výpoveď zmluvy o dôchodku z 11. augusta 1994 podľa ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka a či sa na vec vzťahuje zákon č.483/2001 Z.z. o bankách. Odvolací súd konštatoval, že zo samotnej podstaty zmluvy o dôchodku nepochybne vyplýva, že ide o zmluvu dojednanú na dobu určitú, doživotne, alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania (čas je časovo určený, ale nie je obmedzený určitým vopred a konkrétne vymedzeným časom trvania). Mal za to, že vymedzenie trvania právneho vzťahu môže byť vykonané konkrétnym dátumom, ale tiež opisnou formuláciou vyjadrujúcou časovo vymedzený úsek (§ 2 ods. 2, § 34 Občianskeho zákonníka), alebo určitou presne označenou udalosťou, ktorá určite v budúcnosti nastane (prípád smrti; doživotie), nemožno považovať za neurčité, ale za určité vymedzenie doby; skončenie sa viaže na konkrétny dátum neurčitej objektívne zistiteľnej skutočnosti, z ktorej je možné bez pochyb zistiť, kedy dôjde ku skončeniu zmluvného vzťahu, pričom v čase dojednania takejto dohody nemusia mať účastníci istotu, kedy táto doba uplynie, je však isté, že táto skutočnosť nastane. Považoval za právne irelevantné, že v čase uzavretia zmluvy o dôchodku sa nevie, ako dlho bude fyzická osoba žiť. Zmluva o dôchodku zakladá právo oprávneného zo zmluvy na dôchodku, ktoré je vždy časovo obmedzené, aj keď časová obmedzenosť závisí spravidla od budúcej neistej udalosti, a to bez poskytovania protiplnenia. Vzťah medzi účastníkmi založený zmluvou o dôchodku nemohol byť ukončený výpoveďou. Totiž výpoveď zo zmluvy o dôchodku nemožno odvíjať od ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka, pretože dané zákonné ustanovenie sa viaže na zmluvu uzavretú na dobu neurčitú, akou zmluva o dôchodku nepochybne nie je. Výpovedať zmluvu o dôchodku by bolo možné iba v prípade, ak by takýto postup upravoval Občiansky zákonník; Občiansky zákonník ale výpoveď zo zmluvy o dôchodku neupravuje. Konštatoval, že zmluva o dôchodku bola uzavretá platne; ktorú napokon ani sama odporkyňa nespochybňovala, keďže roky plnila povinnosti vyplývajúce jej zo zmluvy. V rozpore so zákonom (§ 39 Občianskeho zákonníka) zmluvu vypovedala podľa ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka, navrhovateľke právo na plnenie nezaniklo v zmysle ustanovenia § 575 Občianskeho zákonníka, plnenie zo strany odporkyne nezostalo nemožné v zmysle ustanovenia § 27 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách. Predmetom zmluvy o dôchodku nebola obchodná banková činnosť odporkyne ako banky (podnikanie), ale ocenenie vernosti zamestnanca banky a podpora zabezpečenia jeho životnej úrovne po nástupe na dôchodok. Zmluva o dôchodku nezanikla, naďalej trvá, z ktorého dôvodu existuje povinnosť odporkyne poskytovať navrhovateľke naďalej plnenie v zmysle zmluvy. Je v rozpore so zmyslom a účelom zmluvy o dôchodku podľa § 842 Občianskeho zákonníka (lex specialis), keď istota poskytovania dôchodku oprávnenej osobe by bola narušená možnosťou povinnej osoby kedykoľvek zmluvný vzťah ukončiť podľa všeobecných ustanovení zákona. Zmluva o dôchodku je jasná, určitá, zrozumiteľná, je v nej vyjadrená vôľa zmluvných strán, na základe nej odporkyňa navrhovateľke dobrovoľne poskytovala plnenie. Uviedol, že na vec nemožno aplikovať zákon č. 483/2001 Z.z. už len z toho dôvodu, že zmluva o dôchodku bola uzavretá pred jeho účinnosťou. Daný zákon nemôže mať a nemá retroaktívne účinky na právny vzťah založený zmluvou uzavretou pred jeho účinnosťou. Okrem toho mal za to, že zmluva o dôchodku nie je výsledkom bankovej činnosti banky (§ 1, § 2 zákona č. 483/2001 Z.z.; ale aj § 1 zákona

č. 21/1992 Zb. o bankách /predchádzajúci zákon/), ale je výsledkom oprávnení banky ako zamestnávateľa vo vzťahu k jeho súčasným a bývalým zamestnancom. Nemožnosť plnenia, na ktorú sa odporkyňa odvoláva s poukazom na ustanovenie § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nezakladá skutočnosť, že neskorší zákon zakazuje banke pokračovať v činnosti, ktorá bola zmluvne dohodnutá skôr pred jej účinnosťou (porovnaj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp.zn. II. ÚS 26/2012, rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp.zn. 3 Cdo 51/2012, 3 Cdo 186/2012, 6 Cdo 50/2013, 6 Cdo 72/2012, 6 Cdo 225/2012, 7 Cdo 126/2012). Mal za to, že súd prvého stupňa vo veci vykonal dokazovanie správnym smerom, z neho vyvodil správne skutkové závery a vec napokon rozhodol správne aj po právnej stránke. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1, § 149 ods. 1, § 151 ods. 1, 8 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku dovolacieho súdu v celom rozsahu podala dovolanie odporkyňa, ktorá navrhla rozsudok dovolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom a bolo porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Za takú vadu označila skutočnosť, že dovolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie v súlade s § 157 ods. 2 O.s.p., keď sa nevysporiadal s celou ňou prednesenou právnou argumentáciou, ktorá mala pre posúdenie veci rozhodný význam. Mala za to, že dovolací súd sa nevysporiadal s argumentáciou odôvodňujúcou to, že ide v tejto veci o právne vzťahy súvisiace s organizáciou, resp. riadením banky so sídlom na území Slovenskej republiky (teda vzťahy vymenované v ustanovení § 1 zákona o bankách) a argumentáciu odôvodňujúcou to, že priamo ustanovenie § 119 ods. 3 veta za bodkočiarkou zákona o bankách zakazuje banke od účinnosti tohto zákona pokračovať v činnosti, ktorá je v rozpore s týmto zákonom. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberala skutkový a právny stav veci.

Navrhovateľka v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd vzhľadom na to, že závery súdu prvého stupňa a dovolacieho súdu sú správne, dovolanie odporkyne odmietol. Zároveň si uplatnila náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia dovolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok dovolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku dovolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa dovolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku dovolacieho súdu, vo výroku ktorého dovolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

S prihliadnutím na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či dovolaním napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou zo závažných procesných väd vedúcich k vydaniu tzv. zmätočného rozhodnutia, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie a rozhodnutie dovolacieho súdu nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať

len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným). Takéto vady konania ale v dovolacom konaní neboli zistené.

Odporkyňa existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

So zreteľom na odporkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerlal na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci jej bola odňatá možnosť pred ním (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde z dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupoval v súlade s právnymi predpismi a žalobcovi neznemožnil uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že nie je dôvodná námietka dovolaťky týkajúca sa nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočnej odôvodnenosti písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor), porovnaj napr. sp.zn. III. ÚS 156/06, sp.zn. III. ÚS 331/04, sp.zn. II. ÚS 174/04.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy), každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Citovaný čl. 46 ods.1 ústavy (podobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu, zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) normujúcich rámec, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (m. m. I. ÚS 22/03).

Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu

ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94). Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303- A, s.12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľný. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v dovolacom konaní.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej ako aj

právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvého stupňa, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že ďalšie závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvého stupňa. Odvolací súd prirodzene musí odpovedať na podstatné a právne významné dôvody odvolania a nemôže sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplniť ďalšie dôvody. Inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené nielen čl. 46 ods. 1 ústavy, ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súdu prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Súdu prvého stupňa primerane vysvetlil, že medzi účastníkmi došlo k uzavretiu zmluvy, ktorú posúdil ako zmluvu o dôchodku v zmysle § 842 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktorú za odporkyňu podpísala oprávnená osoba, táto zmluva bola uzavretá na dobu určitú, a preto ju odporkyňa nemohla vypovedať v zmysle § 582 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd sa v zmysle ustanovenia § 219 ods. 2 O.s.p. stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa a na zdôraznenie správnosti dodal, že zmluva o dôchodku je zmluvou uzavretou na dobu určitú, a to na doživotie. Výmedzením povinnosti plniť doživotne zmluvné strany prejavili vôľu byť takouto sumou viazané až do smrti oprávnenej osoby na prijatie dôchodku. Samotná vôľa odporkyne ukončiť záväzok jednostranným prejavom vôle je potom na ukončenie tohto záväzku nepostačujúca. Výpoveď zmluvy o dôchodku danú odporkyňou považoval za neplatný právny úkon (§ 39 Občianskeho zákonníka). Okrem toho mal za to, že zmluva o dôchodku nie je výsledkom bankovej činnosti banky (§ 1, § 2 zákona č. 483/2001 Z.z.; ale aj § 1 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách /predchádzajúci zákon/), ale je výsledkom oprávnení banky ako zamestnávateľa vo vzťahu k jeho súčasným a bývalým zamestnancom. Nemožnosť plnenia nezakladá skutočnosť, že neskorší zákon zakazuje banke pokračovať v činnosti, ktorá bola zmluvne dohodnutá skôr pred jej účinnosťou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že skutkové a právne závery súdu prvého stupňa nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv odporkyne.

Dovolací súd ďalej skúmal, či sa v konaní nevyskytla vada v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p., hoci na ňu dovolateľ výslovne nepoukázal, pretože na výskyt takejto vady je povinný prihliadnuť z úradnej povinnosti.

V tejto súvislosti poukazuje na odôvodnenie odvolacieho súdu kde konštatoval nepotrebnosť doručovať odporkyni vyjadrenie navrhovateľky k jej odvolaniu proti rozsudku súdu prvého stupňa, pretože v ňom navrhovateľka (opakovane) uvádzala dôvody, pre vec síce podstatné, vyplývajúce ale z návrhu na začatie konania, z jej písomného, ústneho vyjadrenia v konaní pred súdom prvého stupňa.

Senát najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v preskúmvanej veci, poukazuje na to, že k danej problematike v minulosti zaujal právne závery vo viacerých rozhodnutiach vydaných do 13. januára 2015 (viď napríklad sp.zn. 3 Cdo 24/2011, 3 Cdo 23/2011, 3 Cdo 129/2011, 3 Cdo 257/2012, 3 Cdo 258/2012), v ktorých opakovane konštatoval nasledovné:

Ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete O.s.p., doručí súd prvého stupňa odvolanie

ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu; iná povinnosť mu z týchto ustanovení nevyplýva. Z Občianskeho súdneho poriadku teda nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania späť na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania - je iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Pokiaľ má odvolací súd k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie ustanovenia § 209a O.s.p. pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej (viď tiež III. ÚS 72/09, IV. ÚS 462/2010, IV. ÚS 19/2012, III. ÚS 296/2011.). Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladá teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu. Obdobné právne závery boli vyslovené aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (viď napríklad sp.zn. 5 Cdo 40/2012 a 1 Cdo 17/2011). Iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (neprestajne sa opakujúci a nikdy nekončiaci) proces vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu druhého účastníka konania; takýto pohľad by mohol mať až znaky prílišného právneho formalizmu, odporujúceho materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu.

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančínková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručeného článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Z obsahu spisu vyplýva, že odvolanie odporkyne proti rozsudku súdu prvého stupňa (č.l. 68-73 spisu) bolo doručené právnomu zástupcovi navrhovateľky 10. mája 2013. Písomné vyjadrenie navrhovateľky zo 14. mája 2013 (č.l. 86 až 89 spisu) bolo súdu prvého stupňa doručené 14. mája 2013. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že vyjadrenie navrhovateľky bolo formulované ako právna a skutková argumentácia a odporkyni mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto vyjadrením. V danom prípade táto možnosť nebola odporkyni vytvorená, preto jej tým bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami odporkyne uvedenými v dovolaní. Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.